

NOZARE – LAUKAUGU SĒKĻKOPĪBA

AIZPILDĪJA (vārds, uzvārds, paraksts) - Sanita Zute _____

Izpildē piedalījās (eksperti, biedri u.c.) : LSA valde, LSA biedri, VAAD, eksperti - sēklkopības nozarē strādājošie u.c.

Organizācija – biedrība „Latvijas Sēklaudzētāju asociācija”

Nozares analīze	
<p>Nozares mērķis</p> <p>Nozares apraksts (cik nozarē ha, dzīvnieku vienības, saimniecību skaits, utt.)</p>	<p>Valsts Augu aizsardzības dienestā uzturētajā Sēklaudzētāju un sēklu tirgotāju reģistrā 2012. gadā ir reģistrētas 452 saimniecības un uzņēmumi, t.sk., sēklaudzēšanu kā darbības veidu uzrādījušās 364, bet 88 reģistrēti tikai kā sēklas sagatavotāji, saiņotāji un/vai tirgotāji. Lielākā daļa sēklaudzētāju reģistrējušies kā vairāku augu grupu sēklas ražotāji – labību, kartupeļu, lopbarības augu*. Faktiski aktīvo saimniecību un uzņēmumu skaits, kas nodarbojas ar sertificētu sēklu audzēšanu, sagatavošanu un tirdzniecību ir ievērojami mazāks. Tā 2012. gadā lauku apskatēm sēklaudzēšanas sējumos pieteikumus ir iesnieguši 122 sēklaudzētāji, kopumā piesakot 8 768 ha sējumu (2011. - 128 sēklaudzētāji 7625 ha). Salīdzinot ar 2002. un 2004. gadu sēklaudzēšanas platības ir ievērojami samazinājušās. Tā 2002. gadā lauku apskatēm tika pieteikti kopumā 40 909 ha sējumu, bet 2004. – 22 297 ha. Šajā periodā kā sēklaudzētāji bija reģistrējušās vairāk kā 2000 saimniecību. Būtisks stimuls sēklaudzēšanai un līdz ar to arī sēklu sertifikācijai bija valsts piešķirtie papildus maksājumi par katru hektāru, kas apsēts ar sertificētu sēklu (spēkā līdz Latvijas iestāšanās ES). Samazinoties reģistrētajām sēklaudzēšanas sējumu platībām, būtiski ir samazinājies arī saražotās sēklas daudzums: 2011. ražas gadā tika sagatavotas 13 012 t, bet 2004. – 26 278 t, 2002. – 62 668 t sertificētu laukaugu sēklu.</p>

PROJEKTU LĪDZFINANŠĒ
EIROPAS SAVIENĪBA

EIROPAS LAUKSAIMNIECĪBAS FONDS LAUKU ATTĪSTĪBAI:
EIROPA INVESTĒ LAUKU APVIDOS

Saskaņā ar Latvijas Republikas Zemkopības ministrijas un SIA „Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs”
2012. gada 27. janvārī noslēgto līgumu Nr. 2012/16, aktivitāte „Nozaru ekspertu ziņojumi”

Atbalsta Zemkopības ministrija un Lauku atbalsta dienests

Analizējot sēklu ražošanu dažādām laukaugu grupām, VAAD dati rāda, ka vismazākās izmaiņas sēklu ražošanas apjomos pa gadiem bijušas ir **lopbarības augu grupā** (tauriņziežu, stiebrzāļu sēkludzēšana) – gan 2010./2011. gadā, gan 2002./2004. gadā sēkludzētāji sagatavo ap 400 – 470 t stiebrzāļu un 50-100t tauriņziežu sēklu gadā. Šo stabilitāti lielā mērā nodrošināja valsts un ES papildus tiešmaksājumi sēkludzētājiem par katru saražoto un realizēto sēklas tonnu, kas Latvijas sēkludzētājiem palīdz konkurēt ar citu valstu sēklu ražotājiem (mazināt zaudējumus, kas rodas no sugu ražības svārstībām pa gadiem, pamatā meteoroloģisko apstākļu ietekmes dēļ), kā arī motivē legālai sēklkopībai - izaudzēto sēklu sertificēt. Lopbarības augu sēkludzētāju skaits pa gadiem ir samazinājies un šobrīd piecdesmit līdz sešdesmit saimniecības ik gadu aktīvi piedalās sertificētas sēklas ražošanā. Pēdējo desmit gadu laikā atsevišķās saimniecībās pieaudzis zālaugu sēklu ražošanas apjomi. Lielākās lopbarības augu platības 2012. gadā ir reģistrētas SIA Skrīveru sēklkopības saimniecība (Skrīveru nov.) – 227 ha, z/s Krastmaļi (Durbes nov.) – 174 ha, z/s Lācīši (Gulbenes nov.) – 114 ha, SIA Aizkraukle A (Aizkraukles nov.) - 111 ha, z/s Ķīveļi (Saldus nov.) – 102 ha, Valsts Priekuļu LIS (Priekuļu nov.) – 100 ha. Zālaugu sēklkopība pamatā notiek Latvijā selekcionētā zālaugu šķirnēm, kuru pavairošanai nepieciešamo izejmateriālu (izlases un pirmsbāzes kategorijām atbilstošo sēklu) nodrošina selekcionāri - LLU Zemkopības zinātniskais institūts un Valsts Priekuļu laukaugu selekcijas institūts. Sēkludzēšanas eksperti norāda, ka vēlētos saņemt no selekcionāriem jaunas šķirnes un lielāku sugu daudzveidību, bet ierobežotais finansējums selekcijas darbam nedod iespējas selekcijas darbu Latvijā aktivizēt.

Zālaugu sēklu sagatavošana ir ļoti specifiska un tai nepieciešams īpašs aprīkojums. Tas ir motivējis sēkludzētājus uz sadarbību. Piemēram, SIA Latvijas šķirnes sēklas sniedz pakalpojumu zālaugu sēkludzētājiem sēklas sagatavošanā un realizācijā. Savukārt z/s Krastmaļi (Durbes nov) ir viena no retajām saimniecībām, kas izmantojuši ES struktūrfondu piedāvātās iespējas, investējot tieši zālaugu sēklkopības materiāli tehniskās bāzes modernizācijā. Saimnieki mārketinga attīstībai izveidojuši atsevišķu uzņēmumu - SIA Krastmaļu sēklas un nopietni strādā, lai attīstību sadarbību ar sēklu patērētājiem Latvijā un arī ārpus tās. Daļa zālaugu sēklu ražotāji sēklkopību uzskata par primāro ražošanas nozari saimniecībā, kas dod pamatienākumus. Zālaugu sēklkopībā stabilitāti rada arī nosacījums, ka arī turpmāk - no 2013. gada panākta vienošanās par īpašo atbalstu lopbarības sēklu ražotājiem. Lielākie zālaugu sēkludzētāji uzskata, ka lopbarības augu sēklkopībai Latvijā ir perspektīva. Šobrīd apmēram 50% no lopbarības sēklu tirgus veido Latvijā ievestās zālaugu sēklas. Attīstot saimniecību sadarbību - kooperāciju, ir iespējas uzlabot zālaugu sēklu mārketingu un iespējams palielināt sēkludzēšanas apjomus.

Arī **kartupeļu sēklu ražošanas** pēc iestāšanās ES apjomi nav būtiski izmainījušies. Latvijā ik gadu tiek sertificētas 2600 līdz 3000 t kartupeļu sēklas materiāla (2011. – 2899 t, 2004. – 2736 t). Tajā pat laikā ir samazinājušās kopējās kartupeļu stādījumu platības (2004. - 48.9 tūkst ha , 2011. - 30.1 tūkst. ha), kas norāda, ka ar sertificētu sēklu apstādīto platību īpatsvars ir pieaudzis. Tomēr vidējie ražības rādītāji kartupeļu stādījumos vēl jo prožām ir salīdzinoši zemi un ne tuvu neatbilst piedāvāto šķirņu ražības potenciālam. Uzsākot karantīnas slimību izplatības apsekojumus kartupeļu sēklas materiālā, uzņēmumos bieži tiek konstatēta kartupeļu gaišā gredzenpuve. Viens no faktoriem, kas ļautu pasargāt no šīs slimības un arī vīrusu izplatīšanās, ir regulāra sēklas materiāla atjaunošana. Likumdošanā ir ieviesta norma, kas uzliek par pienākumu kartupeļu preču produkcijas ražotājiem ik gadu atjaunot vismaz 10% no kartupeļu stādījumu platībai nepieciešamā sēklas materiāla daudzuma (līdz 2011. gadam - 25%). 2010.-2011. gadā saražotais sēklas daudzums Latvijā ļauj atjaunot sēklas materiālu vien ap 3% stādījumu. Tajā pat laikā vairāki sēkludzētāji norāda, ka sēklas pieprasījums pa gadiem ir ļoti svārstīgs un bieži vien nav iespējams visu sagatavoto realizēt. Sakārtota sēklu ražošanas un realizācijas sistēmā ir tām saimniecībām, kas sēklas materiālu gatavo konkrētam gala patērētājam –kartupeļu audzētājiem, kas sadarbojas ar čipšu vai cietes ražotājiem. Šajā gadījumā šie pārstrādes uzņēmumi seko līdzi, lai preču produkcijas ražotāji

regulāri atjaunotu sēklas materiālu, slēdz līgumus par noteikta daudzumu sēklas piegādi, tādējādi garantējot kvalitatīvas, pārstrādes prasībām atbilstošas ražas iegūšanu. Līdzās pārstrādes uzņēmumiem „Latfood” un „Aloja Starkelsen” ir izveidojies stabils sēklas materiāla ražotāju loks, kas šo sadarbību uzskata par pietiekami stabilu, lai kartupeļu sēklas materiāla ražošanu uzskatītu par savas saimniecības pamatražošanu. Pārtikas kartupeļu šķirņu sēklkopībā sēklas pieprasījumu ir grūtāk prognozēt. Piedāvāto šķirņu klāsts ir ļoti liels (2012. gadā lauku apskatēm pieteiktas 50 kartupeļu šķirnes), patērētāju vēlmes un pirktspēja pa gadiem - ļoti mainīgas. Tā kā kartupeļu sēklaudzēšana ir ļoti laikietilpīgs un dārgs process (no meristēmaugu iegūšanas līdz C kategorijai), vairāki sēklaudzētāji norāda, ka tirgus neprognozējamība un augstās sēklu ražošanas izmaksas (sēklas izejmateriāla izmaksas, salīdzinoši nelielais sēklas iznākums no kopražas, papildus augu aizsardzības pasākumi un daudzās fitosanitārās pārbaudes u.c.) ir galvenie iemesli, lai atteiktos no kartupeļu sēklaudzēšanas. No 2008. gada sēklas materiāla sertifikācijas izmaksas daļēji tiek kompensētas no valsts atbalsta programmas lauksaimniekiem (subsīdijām). Bet no 2013. gadā arī kartupeļu sēklas materiāla ražotāji saņems īpašo atbalstu no ES tiešmaksājumiem, kas zināmā mērā varētu kompensēt zaudējumus, kas rodas sēklkopjiem kartupeļu ražības u.c. apstākļu, kā arī tirgus pieprasījuma svārstību dēļ.

Kopumā kartupeļu sēklas ražotāju skaitam ir neliela tendence samazināties. Tā 2012. gadā lauku apskatēm bija reģistrējušies 24 uzņēmumi (kopējā stādījumu platība 290 ha). Lielākie kartupeļu sēklaudzētāji un sēklaudzēšanas platības 2012. gadā: SIA Latfood Agro (Ādažu nov.) – 47.7 ha, SIA Aloja Agro (Alojas nov.) - 37.7 ha, Valsts Priekuļu laukaugu selekcijas institūts (Piekuļu nov.) – 37.6 ha, z/s Rudzīši (Jaunpils nov.) - 18.8 ha, z/s Piekalnes (Valkas nov.) – 18.5 ha, SIA Lūkass Jumprava Agro (Lielvārdes nov.) - 16.3 ha. Sēklas izejmateriālu piedāvā Valsts Priekuļu laukaugu selekcijas institūts (gan pašu veidotām šķirnēm, gan meristēmaugus un bumbuļus citās valstīs selekcionētām šķirnēm). Savukārt šķirnes cietes un čipšu ražošanai daudz tiek izmantotas Vācijā un Holandē veidotās šķirnes, kuru sēklas piegādi nodrošina firmu Europlant, Agrico un Noriko pārstāvji Latvijā. Vislielākā konkurence ir pārtikas kartupeļu šķirņu piedāvājumā (audzētājiem iespējams izvēlēties no apmēram 100 Latvijas un ES katalogā reģistrētām šķirnēm).

Visvairāk sēklaudzētāju nodarbojas ar **labību sēklu ražošanu**. 2012. gadā lauku apskates labību sējumos ir pieteikuši 64 sēklaudzētāji, reģistrējot 6230 ha sēklu lauku. Lielākie labību sēklu audzētāji 2012. gadā ir SIA Uzvara-Lauks (Bauskas nov.) – 804 ha, z/s Kotiņi (Viļakas nov.) - 594 ha, z/s Krastmaļi (Saldus nov.) - 443 ha, z/s Eriņi (Bauskas nov.) - 291 ha, SIA Elagro Trade (Jelgava) - 283ha, z/s Upeskalni (Kuldīgas nov.) 240 ha. Sēklas izejmateriālu piedāvā gan Latvijas selekcionāri - Valsts Stendes graudaugu selekcijas institūts, Valsts Priekuļu laukaugu selekcijas institūts, gan ap desmit dažādu Eiropas selekcijas kompāniju pārstāvji Latvijā. Kopējais labību šķirņu piedāvājums gan Latvijas, gan ES Augu šķirņu katalogā ir ļoti plašs un daudzveidīgs, bet ne visas piedāvātās šķirnes ir piemērotas audzēšanai Latvijā un ne visos reģionos. Reāli ik gadu Latvijā tiek pavairotas ap 60-70 graudaugu šķirnēm, no tām 15 - 20% ir Latvijā veidotās šķirnes.

Labību sēklaudzēšanas saimniecību grupā pozitīvi piemērs ir ieguldījumi, ko sēklkopības bāzes izveidošanā un modernizācijā veikuši z/s Kotiņi (investīciju projekts 1.5 milj Ls vērtībā). Šobrīd Latvijā tā ir modernākā sēklu ražošanas bāze un ļauj saimniecībai gadā sarāžot līdz 1000 t graudaugu sēklas. Sēklu sagatavošana kompleksā ir uzstādītas modernas iekārtas, kas ļauj sēklas sagatavošanas procesam droši izsekot un kontrolēt to katrā posmā. Saimniecība ir noslēgusi sadarbības līgumus ar lauksaimniecības firmām SIA Scandagro, Balticagro, kā arī SIA Lantmannen SW Seed par konkrētu šķirņu pavairošanu un noteiktu sēklas daudzuma piegādi. Tomēr, neskatoties uz veiktajiem ieguldījumiem

un veiksmīgo sadarbību ar sēklas pasūtītājiem, saimniecības īpašnieks atzīst, ka sēklkopība nav primārā nozare viņa lauksaimnieciskajā ražošanā. Sēklkopības darbam šobrīd tiek atvēlēti līdz 500 ha lauku, bet finansiālas garantijas investīciju atmaksai pamatā nodrošina graudu preču produkcijas ražošana vēl papildus 1000 ha platībā. Vienošanās ar firmām pilnībā negarantē sagatavoto sēklu noietu (pieprasījums pa gadiem ir mainīgs un ne vienmēr savlaicīgi prognozējams). Vieni no lielākajiem sēklu ražotājiem Zemgalē un arī valstī kopumā ir SIA Uzvara – Lauks. Saimniecības nozares eksperti uzskata, ka sēklkopības nozarei ir perspektīva. Saimniecībā sēklas tiek ražotas, pirmkārt, lai nodrošinātu pašu vajadzības (saimniecības kopējā sējplatība 6000 ha). Tiek izpildīti arī firmu pasūtījumi, nodrošināts tuvāko kaimiņsaimniecību pieprasījums, pēdējos gados audzis sēklas pieprasījums arī no kaimiņvalstīm - Lietuvas un Igaunijas lauksaimniekiem (sliktie laika apstākļi ražas novākšanas vai ziemošanas laikā). Saimniecības priekšrocība – piedāvā iespēju iegādāties sēklas pietiekoši lielos apjomos. Saimniecībā pēdējā gada laikā investējusi sēklkopības materiāli tehniskās bāzes atjaunošanā – modernizēta sēklu kalte, uzstādīti jauni glabāšanas bunkuri. Saimniecībā ražošanas apstākļos tiek audzētas ap desmit šķirnes, lai novērtētu šķirņu piemērotību saimniecības apstākļiem un atlasītu perspektīvākās sēklkopības darba paplašināšanai nākamajos gados..

Vērtējot labību sēklaudzēšanas apjomus desmit gadu periodā, šajā laukaugu grupā sēklu ražošanas apjomi valstī ir samazinājušies visbūtiskāk. Tā 2002. gadā tika sertificētas 62 669 t graudaugu, 2004. – 26 278 t, bet 2011. – 11 178. Šī tendence ir pretēja labību sējplatību kopējam pieaugumam (2002. – 415 tūkst ha, 2010. – 541 tūkst. ha). Tas norāda, ka kopumā labību sēklaudzēšanas saimniecībās ir būtiski samazinājies sertificētas sēklas izmantošanas īpatsvars. Ja 2002. gadā ar sagatavoto sertificētās sēklas daudzumu bija iespējams apsēt ap 30% no kopējās graudaugu sējplatības, tad 2011. gadā sertificēta sēkla pietika tikai 4% sējumu. Ekspertu skatījumā laba lauksaimnieciskā prakse būtu, ja vismaz 15-25% sējplatību tiktu apsētas ar atjaunotu, kvalitatīvu sēklas materiālu, kas garantētu šķirnes potenciālam atbilstošu sējuma ražību un ražās kvalitāti. Pēdējos gados ir pieaudzis no citām valstīm ievesto sēklu apjoms (pēc ekspertu domām – ap 2 līdz 4 tūkst. t gadā, visvairāk - hibrīdie rudzi), tomēr arī tas nespēj būtiski uzlabot situāciju kopējā sēklas aprītē.

Sarunas ar ekspertiem – sēklaudzētājiem un sēklu pircējiem, apstiprina, ka pēdējo desmit gadu laikā sēklu aprītē - īpaši labību sēklaudzēšanā, plaši ir attīstījies **nesertificētās sēklas tirgus**. To, ka nesertificētās sēklas izmantošana ir plaši izplatīta, zināmā mērā apliecina arī VAAD sniegtā informācija, ka 2011 gadā izsniegti kvalitātes novērtēšanas rezultāti 5325 sēklu paraugiem un 907 sertificētās sēklas sertifikāti. Jebkuram ir tiesības iesniegt VAAD graudu/sēklu paraugu atsevišķu sēklas kvalitātes rādītāju novērtēšanai, neidentificējot parauga izcelsmi, šķirni un turpmāko izmantošanas mērķi. Nesertificētās sēklas tirdzniecība, lai arī likumdošanā ir aizliegta, tiek uzskatīta par pieņemamu gan no sēklu ražotāju, gan pircēju puses. Sēklas pircējs nepieprasa sēklaudzētājam apliecināt sēklas izcelsmi un kvalitāti ar sertifikātu (vienošanās/uzticēšanās starp sēklas pasūtītāju/pircēju un sēklas ražotāju). Sēklas pircēji norāda, ka, pirmkārt, uzticas jau pazīstamajiem sēklaudzētāju, kuru pieredze un darba kvalitātei ir gadu laikā pārbaudīta, bet gadās arī iegādāties slikti dīgstošu vai ar nezālēm piesārņotu, sajauktu šķirņu un sugu maisījumu. Ieguvums pircējiem - zemāka sēklas cena, pārdevējiem - zemākas sēklas sagatavošanas izmaksas (nav jāievēro specifiskas likumdošanas prasības, piemēram, sēklas saiņošana; sēklas cenā nav pamata iekļaut aizsargāto šķirņu autoratlīdzības daļu.). Šī situācija ir liels risks, bet vislielākos zaudējumus ciešs šķirņu īpašnieki/selekcioniāri, jo nav iespējams izveidot stabilu šķirnes pavairošanas sistēmu. Pārtraucot oficiālu šķirnes sēklu sertifikāciju, nav iespējams izsekot šķirnes izplatībai, nav skaidrs juridiska pamats, lai pretendētu uz selekcionāra tiesību ievērošanu/autoratlīdzības saņemšanu. Rezultātā netiek iegūti līdzekļi selekcijas darba uzturēšanai, kas īpaši svarīgi ir vietējiem selekcioniāriem. Atsevišķas ārvalstu selekcijas kompānijas ir izteikušas iebildumus, neļaujot jaunu, perspektīvu šķirņu izplatīšanu šajā

reģionā. Tas ir nopietns drauds šķirņu lietotāju - sēklkopju un preču produkcijas ražotāju darbībai nākotnē.

Nekontrolēta sēklas tirdzniecībā ne tikai kropļo sēklkopības sistēmu un sēklu tirgu, bet ir viens no galvenajiem iemesliem, piemēram, dažādu grūti apkarojamu nezāļu invāzijai labību sējumos (vējauzas, rudzu smilga, lāčauzas u.c.), kas pēdējos gados ir skārusi jau visus Latvijas reģionus. Eksperti norāda, ka nesertificētās sēklas lietošanu/ievešanu praktizē arī daudzi ārvalstu lauksaimnieki, kuri savu saimniecības vajadzībām Latvijā ievie sēklas materiālu no savām mītnes zemēm, vienlaicīgi ievie dot arī Latvijai netipiskus un pat bīstamus sārņaugus, kaitēkļus u.c. organismus.

Pēdējos trīs gados VAAD dati rāda, ka **sertificēto sēklu ražošanas apjomi**, lai arī ļoti nelieli, bet ir stabili. Novērotās svārstības ir vairāk saistītas ar meteoroloģisko apstākļu vai atsevišķu saimniecību aktivitāti konkrētā gadā. Ekspertu skatījumā gan sertificēto, gan nesertificēto sēklu tirgū visvairāk sēklas tiek realizētas ar to lauksaimniecības uzņēmumu/firmu starpniecību, kas spēj nodrošināt pilnu pakalpojumu klāstu lauksaimniekam – kreditēt mēslošanas un augu aizsardzības līdzekļus, sēklas iegādi, nodrošināt izaudzētās ražas realizācijas iespējas. Šīs firmas arī slēdz līgumus/vienošanās ar lielākajiem sēklaudzētājiem par sēklas sagatavošanu. Tādēļ var apgalvot, ka šo saimniecību izaugsmes iespējas sēklkopības jomā lielā mērā nosaka firmu aktivitātes Latvijā un arī ārpus tās robežām. Arī mazie sēklaudzētāji (sēklu lauku platības saimniecībā +/- 50 ha) sēklkopību neuzskata par primāro darbības veidu, bet kā papildus nodarbošanos. Sēklu gatavo savām un citu mazo un vidējo lauksaimnieku vajadzībām, paļaujas uz stabilo klientu loku, seko līdzi, lai ražošanas apjomi un realizācijas iespējas tiktu saskaņotas un tirdzniecībai nelabvēlīgos gados neradītu saimniecībai kritiskus zaudējumus. Šo saimniecību īpašnieki galvenokārt ir pieredzējuši agronomi – sēklkopji, sēklkopības darbam izmanto pamatā divdesmit un vairāk gadus vecu aprīkojumu un neveic īpašus neieguldījumus tieši sēklkopības nozares modernizācijā, pašreizējā situācijā nesaskata iespējas arī nozares paplašināšanā. Galvenais ierobežojošais faktors viņu skatījumā ir sēklu tirgus – nav iespējams konkurēt ar nesertificētās sēklas tirgotājiem, kā arī ar firmām, kas piedāvā sēklas iegādi ar atlikto maksājumu. Mazo sēklaudzētāju izaugsmi pozitīvi varētu ietekmēt kooperācija – sēklu sagatavošanas bāzes modernizācijā un, galvenokārt, mārketinga jautājumu risināšanā. Pozitīva prakse ir izveidojusies LPKS Vidzemes agroekonomiskā kooperatīvā sabiedrība, kas biedru vajadzībām organizē gan sēklas pavairošanu kooperatīva biedru saimniecībās, veic neatkarīgu sēklas kvalitātes kontroli, organizē sēklas kodināšanu, fasēšanu, kā arī organizē, piemēram, hibrīdo rudzu sēklu ieviešanu no citām Eiropas valstīm.

Pēdējo desmit gadu laikā pilnībā ir **pārtraukta eļļas un šķiedraugu sēklkopība**. Lai arī rapšu audzēšanā sējplatības ik gadu palielinās, Latvijā nav vietējās rapšu selekcijas un visa sēkla tiek ieviesta no citām valstīm, visvairāk kā hibrīdo šķirņu sēklas. Šķirņu īpašnieku definētie nosacījumi neļauj oficiāli šķirņu sēklas pavairot Latvijā. Savukārt šķiedraugu sēklkopība ir pārtraukta līdz ar linu nozares sašaurināšanos. Pēdējos gados gan linu platības nedaudz palielinās, tomēr šķirņu un sēklu izvēle pamatā ir par labu kaimiņvalstu piedāvājumam. Arī kaņepju sēklaudzēšanai, kas varētu kļūt aktuāla līdz ar pārstrādes uzņēmumu attīstību, Latvijā ir visai apšaubāma perspektīvā, šīs kultūras specifisko audzēšanas nosacījumu dēļ. Pie tam sugām, kam Latvijā netiek veikta selekcija, sēklkopības attīstība lielā mērā ir atkarīga no šķirņu īpašnieku nostājas. Sēklkopība ir specifisks un šaurs un monopolizēts darbības virziens, kuras izaugsme lielā mērā atkarīga no šķirņu īpašnieku, sēklkopju un gala produktu lietotāju sadarbības.

<p>Priekšlikumi nozares attīstībai un LAP pasākumiem, kas būtu jāievieš, lai veicinātu nozares attīstību.</p>	<p>* LSA šobrīd visciešākos kontaktus uztur ar laukaugu sēklaudzētājiem, sēklu sagatavotājiem un tirgotājiem, tādēļ LSA uzskata, ka nav kompetenta analizēt situācija dārzeņu, dekoratīvo kultūru sēklu un stādāmā materiāla tirgū. VAAD informācija liecina, ka 2012. gadā Latvijā ir reģistrēti trīs dārzeņu sēklaudzētāji un ap piecdesmit sēklu tirgotāju, kas saīno un/vai tirgo no citām valstīm ievestu sēklas materiālu.</p>
	<p>Lai veicinātu kvalitatīvas sēklas izmantošanu sējai, nepieciešams motivēt lauksaimniekus izvēlēties augstas kvalitātes sēklu saviem sējumiem. Daži no variantiem:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nozares politikas/stratēģijas izstrāde, lai skaidri definētu valsts nostāju sēklkopības nozares nākotnei, stiprinātu sabiedrības izpratni par sēklkopības nozares lomu un vietu kopējā lauksaimniecības politikā un nepieļautu lauksaimnieciskās ražošanas līmeņa pasliktināšanos neapdomīgas sēklkopības politikas dēļ; skaidri definēt kvalitatīvas (sertificētas) sēklas izmantošanu kā vienu no labas lauksaimniecības prakses īstenošanai saimniecībās (svarīgs nosacījums integrētajā laukaugu audzēšanā); • jaunu zināšanu un informācijas izplatīšana lauksaimnieku aprindās (t.sk., profesionālā apmācība dažāda līmeņa lauksaimniecības izglītības iestādēs), kas palielinātu lauksaimniecībā strādājošo izpratni par šķirnes un sēklas lomu ražošanas izaugsmē, veicinātu vienotas sistēmas: selekcija – sēklkopība – preču produkcijas ražošana izveidi; • motivēt sēklu ražotājus/sēklu lietotājus izmantot sējai kvalitatīvu, zināmas izcelsmes sēklas materiālu (finansiāli atbalstīt sertificētas sēklas pircējus, lai kompensētu izmaksu starpību, kas rodas iegādājoties sertificētu nevis nesertificētu sēklu); • atbalstīt lauksaimnieku - sēklkopju sadarbības paplašināšanos kooperējoties vai kā citādi apvienojot spēkus nozares stiprināšanai, ieviest/ motivēt piešķirt atvieglojumus investīciju piesaistei tieši sēklkopības materiāli tehniskās bāzes modernizācijai, lai nākotnē sēklkopības darbs kļūtu efektīvāks un konkurētspējīgs arī ārpus Latvijas sēklu tirgus.

	Apraksts	Stīrpās puses, Iespējas	Vājās puses, Draudi	Ieteikumi, darāmie darbi
<p>Saražotās produkcijas apjomi, nozares jauda (tagad un iespējamā). Nozares potenciāla analīze. Izaugsmes iespējas nozarē.</p>	<p>VAAD informācija rāda, ka Latvijas sēklaudzētāji 2012. gada ražas ieguvei bija sagatavojuši 11.15 tūkst t graudaugu 2.9 tūkst kartupeļu, 560 t zālaugu un 60 t sertificētas pākšaugu sēklas. Tas sastāda apmēram 5-7% no kopējās labību un kartupeļu sēklu vajadzības atbilstoši attiecīgo sugu</p>	<p>Latvijā klimatiskie apstākļi ļauj attīstīt sēklu ražošanas nozari gandrīz visām laukaugu sugām. Latvijā ir pieredzes un zināšanām bagāti sēklu ražotāji. Pieaugot zināšanām un izpratnei lauksaimnieku vidū un ekonomiskai stabilitātei saimniecībās, kvalitatīvas sēklu</p>	<p>Pieprasījuma/cenu svārstības lauksaimniecības produktu tirgū ir radījis situāciju, ka kvalitatīvas sēklas iegāde ir zaudējusi prioritāti iegādājamo resursu sarakstā. Lauksaimnieciskās ražošanas līmenis nav pietiekami augsts, lai lauksaimnieki uzskatītu ieguldījumus sēklu iegādē par</p>	<p>Motivācijas pasākumi: lauksaimnieku zināšanas par sēklu un ieinteresētība kvalitatīvas sēklas iegādē, sēklaudzētāju kooperācija</p>

Konkurētspēja	<p>sējpalībām. Statistika rāda, ka pēdējo desmit gadu laikā sertificētas sēklu ražošanas apjomi ir ievērojami samazinājušies (labībām ~ 4 reizes, pākšaugiem – 10 reizes mazāk).</p>	<p>pieprasījumam ir jāpieaug.</p>	<p>prioritāriem. Lielākā daļa sēklu nonāk aprīte, neiesaistot oficiālās sēklu kontroles institūcijas. Problēmas ar paaudžu maiņu. Maz tiek ieguldīts nozares materiāli tehniskās bāzes modernizācijā.</p>	
	<p>Sēklkopības nozarē strādājošie norāda, ka konkurence sēklu tirgū ir pietiekoši liela. Sēklkopība bieži vien nav rentablākā nozare saimniecībā, jo izmaksas ir augstākas nekā preču produkcijas audzēšanā un grūti prognozēt sēklas noietu katrā konkrētā gadā. Latvijā tiek realizētas sēklas arī no citām valstīm un to iegādes nosacījumi (kreditēšana) bieži vien ir labvēlīgāki pircējam nekā vietējo sēklkopju piedāvājums.</p>	<p>Pieredze, profesionāli speciālisti, tradīcijas sēklu ražošanā. Arī sēklaudzēšanas saimniecības praktizē risku dalīšanu, attīstot vairākas nozares saimniecībās un sēklkopībā parasti nav pirmās prioritātes nozare.</p>	<p>„Pelēkais” sēklu tirgus un sēklaudzētāju sadrumstalotība.</p>	<p>Latvijas sēklkopji prot sagatavot labas kvalitātes sēklas, bet, lai investētu nozares attīstībā, atrastu sēklu tirgu ārpus Latvijas, ir jādome par spēku apvienošanu. Situācijas stabilizēšanai ir jāsiglabā un iespēju robežās jāpaplašina atbalsts sertificētu sēklu izmantošanas īpatsvara palielināšanai</p>
Sagādes tirgus un patēriņa tirgus analīze	<p>Sēklkopībā viens no pamatresursiem ir šķirnes un to pavairošanai nepieciešamais izejmateriāls. Tā pieejamību nodrošina selekcionāri vai šķirņu izplatītāji. Latvijā ir trīs zinātniskas institūcijas, kurās nodarbojas ar dažādu laukaugu sugu selekciju un līdz ar to tās arī atbild par reģistrēto šķirņu izejmateriāla piegādi. Līdz ar to sēklkopjiem ir pieejams pašu augstāko kategoriju sēklas</p>	<p>Latvijā ir plašs gan vietējo, gan ārvalstu šķirņu piedāvājums.</p> <p>Ik gadu tiek reģistrētas ap 10-15 jaunu šķirņu vietējo un ārvalstu selekcionāru veidoto šķirņu, kas ir pamats turpmākam sēklkopības darbam.</p> <p>Potenciālo sēklu pircēju loks ir pietiekoši plašs un saražotās sēklas apjomu ir nepieciešams</p>	<p>Ekonomiskie (un ne tikai) apsvērumi ierobežo potenciāli sēklas lietotāju pirktspēju.</p> <p>Plaši izplatīts nesertificēto sēklu tirgus, rada lielus zaudējumus godprātīgajiem sēklu ražotājiem.</p> <p>Selekcionāru tiesību nerespektēšana apdraud jaunu šķirņu legālu ienākšanu Latvijas sēklu tirgū.</p>	<p>Zināšanas un izpratne par likumdošanas normu ievērošanu, atbalsts sertificētās sēklas ražotājiem/lietotājiem.</p>

<p>Resursi, līdzekļi, cilvēki, nodarbinātība, zeme, enerģija. Resursu izmaksas.</p>	<p>izejmateriāls sēklkopības darbam, pie tam par salīdzinoši zemākām cenām nekā no citām valstīm ievestais bāzes sēklas (zemākas kategorijas) sēklas materiāls. Vairāk kā desmit dažādu ārvalstu selekcijas kompāniju pārstāvji rūpējās par citur selekcionēto šķirņu izejmateriāla (pamatā atbilstošu B un C kategorijas) piegādi tālākai pavairošanai Latvijā. Potenciālais sēklas pircēju loks ir ļoti plašs, jo Latvijā darbojas ap 4 tūkst. saimniecību, kuru sējplatības pārsniedz 20 ha, kas ir uzskatāmi par aktīvākajiem laukopības produkcijas ražotājiem. Pieprasījums pēc kvalitatīvas sēklas ir arī no kaimiņvalstīm – Lietuvas, Igaunijas. Tajā pat laikā arī no šīm valstīm Latvijas lauksaimnieki labprāt ievēd sēklu. Bet visvairāk sēklu pieprasījuma plānošanu apdraud nesertificēto sēklu tirdzniecība.</p>	<p>palielināt, lai celtu laukopības ražības un kvalitātes līmeni.</p> <p>Ik gadu noteiktu daudzumu sēklu realizē ārpus Latvijas un attīstot marketingu, šo apjomu ir iespējams palielināt.</p>		
	<p>Sēklkopības nozare parasti ir viens no lauksaimniecības – laukopības uzņēmuma darbības virzieniem. Līdz ar to šobrīd darbojošās saimniecības uzskata, ka ir nodrošinātas ar nepieciešamajiem resursiem, lai strādātu nozarē.</p>	<p>Sēklkopības nozarē vairākums darbojošos saimniecību ir nodrošinātas ar zemes resursiem, tās vada nozarē profesionāli speciālisti, kuru praktiskā pieredze sēklu ražošanā ir mērāma vairākos gadu desmitos.</p>	<p>Sēklkopības nozarei ir nepieciešama specifiska materiāli tehniskā bāzes sēklas sagatavošanai, un ne vienmēr ir iespējams šādiem mērķiem pielāgot tradicionālo aprīkojumu. Tas īpaši attiecas uz tīrāmām</p>	<p>Lai celtu nozares konkurētspēju, daudzām saimniecībām ir svarīgi veikt investīcijas nozares materiāli tehniskās bāzes atjaunošanā, plānot kooperāciju tirgus sakārtošanai un investīciju racionālai izmantošanai.</p>

	Atsevišķi uzņēmumi saskaras ar tām pašām problēmām, kas aktuālas arī citiem lauksaimniekiem – zemes nomas līgumi, kvalificēti speciālisti lauku darbu veikšanai, minerālmēsļu u.c. resursu cenu pieaugums. Tajā pat laikā sēklkopības nozarei ir nepieciešama specifiska materiāli tehniskā bāze sēklas sagatavošana. Pamatā tiek izmantotas iekārtas no kopsaimniecību laikiem, kuru nolietojums ne vienmēr nodrošina vajadzīgo darba kvalitāti.	Valstī ir vairāki piemēri, kas pierāda, ka investīcijas sēklkopības nozarē ir perspektīvas.	mašīnām (aprīkotām ar trijeriem u.c.), fasēšanas un kodināšanas iekārtām. Investīcijas šajās iekārtās ir veiktas vien dažās saimniecībās. Šobrīd uzsākt darbību sēklkopības nozarē kā jaunam uzņēmumam ekspertu skatījumā ir praktiski neiespējami lielo ieguldījumu un neprognozējamā sēklu pieprasījuma dēļ	
Pieredze, zināšanas, informācija, izglītība.	Latvijā ir labas tradīcijas sēklu ražošanā. Daudz biežāk nekā citur pasaulē Latvijas lauksaimnieki cenšas paši sagatavot sev nepieciešamo sēklu un liela daļa dara to pietiekami profesionāli. Lielākā daļa nozares speciālistu zināšana uzkrājuši ilgos darba gados un sēklu zinību pamatus apguvuši padomju izglītības sistēmā. Šobrīd speciāli sēklkopībā lauksaimniecības speciālisti netiek gatavoti, īpaši pietrūkst vidējā posma speciālistu. Zināšanas sēklkopībā ir ļoti specifiskas un prasa augstu atbildību un izpratni par procesu.	Saimniecības vada nozarē profesionāli speciālisti, kuru praktiskā pieredze sēklu ražošanā ir mērāma vairākos gadu desmitos.	Kvalificēts darba spēks, ar priekšzināšanām sēklu ražošanā praktiski nav pieejams	Plašāka sēklu zinību apguve kvalificētu lauksaimnieku sagatavošanā.
Finanšu pieejamība, peļņas	Sēklkopības saimniecību pieredze	Pēc ekspertu domām trīs no	„Pelēkais” sēklu tirgus un līdz ar	Pasākumi „pelēkā” sēklu tirgus

<p>iespējas nozarē. (atbalsts, kredīti)</p>	<p>rāda, ka sēklu ražošanā peļņu var gūt, bet tā nav garantēta katru gadu. Īpaši jutīga uz dažādu apstākļu ietekmi ir zālaugu un kartupeļu sēklu ražošana. Sēklkopības parasti netiek attīstīta kā vienīgā nozare saimniecībā, līdz ar to finansiālo stabilizāciju nodrošina arī ienākumi no citām nozarēm. Piemēram, 2012. gada pavasarī zemo pārtikas kartupeļu cenu dēļ un lielā kartupeļu piedāvājuma dēļ no kaimiņvalstīm, strauji kritās pārtikas kartupeļu sēklu pieprasījums un sēklaudzētāji cieta lielus zaudējumus, sertificētu sēklu pārdodot par lopbarības kartupeļu cenu vai nododot tos pārstrādei biogāzes ražotnēs. Pozitīvus piedāvājumus šādu kritisku situāciju riska mazināšanā ir ES tiešmaksājumu un valsts subsīdiu atbalsts sēklaudzētājiem. Vairāki eksperti norāda, ka neprognozējamā tirgus dēļ, sēklkopībā ir grūti pamatot investīciju atmaksāšanos un līdz ar to iegūt kredītresursus ES fondu piesaistei.</p>	<p>četriem gadiem sēklkopības nozare spēj nodrošināt peļņu.</p> <p>Risku mazināšana veidojot vairāknozaru saimniecības sistēmu uzņēmumos.</p> <p>Risku mazināšanai lopbarības augu sēklu audzētājiem un no 2013. Gada arī kartupeļu sēklu audzētājiem ir pieejami atbalsta maksājumi.</p>	<p>to problēmas ar sēklu tirgus pieprasījuma prognozēm, kredītresursu piesaisti.</p>	<p>ierobežošanai. Uzņēmumu sadarbība/kooperācija. Īpaši atvieglojumi investīcijām sēklkopībā.</p>
<p>Loģistika/ Mārketing</p>	<p>Puslīdz sakārtotas attiecības starp sēklu ražotājiem un pasūtītājiem ir tiem uzņēmumiem, kas noslēgušās vienošanos ar konkrētu pārstrādes</p>	<p>Ir samazinājies mazo sēklkopības saimniecību skaits un lielāko daļu sēklas saražo lielākajos uzņēmumos, kuros daļēji ir</p>	<p>Nozarē darbojas vēl pietiekami daudz mazo un vidējo uzņēmumu, kuru izaugsme nākotnē būs atkarīga tieši no veiksmīgi</p>	<p>Atbalstīt/veicināt sēklaudzētāju kooperācijas, motivējot veidot aktīvāku sēklu tirgus apzināšanu, sakārtošanu un nozarei attīstībai</p>

Jauninājumi/ inovācijas	<p>(LatFood, Aloja Starkelsen) vai tirgotāju firmām (Baltic Agro, Scandagro, Elagro Trade u.c.), kuru uzdevumā tiek sarazots noteiktu šķirņu noteikts sēklas daudzums. Grūtāka situācija ir daudziem mazajiem un vidējiem sēklu ražotājiem, kuri sēklu ražo bez iepriekšēja pasūtījuma. Šīm saimniecībām bieži vien trūkst arī informācijas par potenciālajiem pircējiem, un savukārt pircējiem nav informācijas par piedāvājumu. Tieši mazie un vidēji lielie sēklu ražotāji ir visneaizsargātākie, jo salīdzinoši nelielais sēklas piedāvājums bieži vien neļauj pārdot sēklu par adekvātu cenu un gūt peļņu nozares attīstībai. Zināmu ieguldījumu informācijas apritē nodrošina LSA, apkopojot piedāvājuma informāciju savā mājas lapā, kā arī sniedzot konsultācijas pa telefonu.</p>	<p>sakārtota loģistika un marketinga.</p> <p>Lielāko daļu (ap 60-70%) sēklu aprites nodrošina firmas, kas veic konkrētus pasūtījumus sēklu ražotājiem.</p> <p>Pozitīvs sēklu aprites piemērs ir LPKS VAKS, kas palīdz saviem biedriem organizēt gan sēklu sagatavošanu un iegādi, gan realizāciju.</p> <p>Zālaugu sēklkopībā paši sēklu ražotāji ir izveidojuši veiksmīgu uzņēmumu sēklu realizācijai (piem, SIA Krastmaļu sēklas), kas nākotnē varētu kļūt par vienu zālaugu sēklu realizācijas centriem, piedāvājot marketinga risinājumus arī daudziem citiem sēklu ražotājiem.</p>	<p>organizēta marketinga.</p> <p>Noslēgtie līgumi vai vienošanās ar lielajām sēklu tirgotāju firmām, negarantē sēklu ražotājiem sēklas noietu un adekvātu cenu.</p> <p>Latvijā ir tikai daži piemēri, kur sēklaudzētāji ir līdzīpašnieki sēklu tirgotāju uzņēmumos, līdz ar to sēklu ražotājiem bieži vien nav iespējams panākt sev izdevīgus sēklu realizācijas nosacījumus.</p>	<p>labvēlīgākus risinājumus.</p>
	<p>Sēklkopības procesam ir jānodrošina gan šķirnes īpašību saglabāšanos un noteiktu kvalitātes kritēriju nodrošināšana. Sēklkopības nozarē katra jauna šķirne ir uzskatāma par jauninājumu. Lai arī šķirņu uzturēšanas un sēklu ieguves pamata tehnoloģijas sugas robežās</p>	<p>Sēklaudzētāji un preču produkcijas ražotāji pieprasa jaunas šķirnes un vēlas tās pārbaudīt/ieviegt savās saimniecībās.</p> <p>z/s Kotiņi, izveidojot mūsdienīgu sēklu sagatavošanas kompleksu, ir pierādījuši, ka ir</p>	<p>Nesakārtotās attiecības starp šķirņu īpašniekiem un šķirņu izmantotājiem apdraud jaunu šķirņu selekciju un ienākšanu lauksaimniecībā.</p> <p>Sēklu sagatavošanas iekārtas ir ļoti specifiskas un šādu investīciju atmaksāšanos pietiekami īsā laikā</p>	<p>Ar mērķtiecīgu sēklkopības politiku jāveicina investīciju ienākšanu sēklaudzēšanas uzņēmumos.</p>

	<p>ir vispār atstrādātas, katras jaunas šķirnes specifiskās īpašības prasa tehnoloģiju pielāgošanu un to sekmīgi spēj īstenot tikai nozares speciālisti. Šķirņu piedāvājums tirgū ir ļoti liels, piemēram, kartupeļiem Augu šķirņu katalogā ir reģistrētas vairāk kā 100 dažādas agrinības un dažādiem izmantošanas veidiem piemērotas šķirnes.</p> <p>Inovācijas sēklkopībā ienāk ar mūsdienīgu materiāli tehnisko bāzi – sējmašīnas, smidzinātāji, kombaini, kuru iegādei lauksaimnieki sekmīgi izmanto ES struktūrfondus. Ieguldījumus sēklu pirmapstrādes un sagatavošanas iekārtās tiek veikti daudz retāk.</p>	<p>iespējam piesaistīt investīcijas sēklkopības nozarei.</p>	<p>ir grūti pierādāmas kredītdevējiem.</p>	
<p>Atrāšanās vieta, ģeogrāfiskais aspekts, izvietojums teritorijā .</p>	<p>Sēklkopības saimniecības ir vienmērīgi izplatītas visā valsts teritorijā. Tikai deviņos no 109 novadiem nav reģistrēti sēklaudzēšanas uzņēmumi.</p> <p>Visaktīvākie ir Daugavpils un Ilūkstes sēklkopji (11 un 8 uzņēmumi reģistrēti), Kuldīgas, Talsu, Limbažu, Madonas novados (attiecīgi 17, 15, 10 un 10 uzņēmumi). Alojās un Pierīgas novados koncentrējušies lielākie kartupeļu sēklas audzētāji.</p>	<p>Sēklaudzēšanas saimniecības koncentrējas tuvāk sēklu lietotājiem – pārstrādes uzņēmumiem, preču produkcijas ražotājiem.</p>	<p>Kooperācijas trūkuma dēļ, ģeogrāfiski attālu novadu saimniecībām ir grūtības apzināt potenciālos sēklas pircējus.</p>	<p>Sēklražotāju sadarbības veicināšana.</p>

<p>Pašizmaksa, cena, kvalitāte</p>	<p>Sēklu pašizmaksa dažādos sēklu ražošanas posmos ir atšķirīga. Augstāko kategoriju sēklas materiāla sagatavošanā lielu izmaksu īpatsvaru sastāda izejmateriāla (piem., meristēmaugu, vai izlases sēklas) izmaksas. Sēklu tirgū cenu ietekmē arī ražas gada īpatnības, preču produkcijas un izmantoto resursu cenas, kā arī potenciālo sēklas lietotāju pirktspēja. Atšķirības starp Latvija ražoto sēklu un no citām valstīm ievesto līdzīgas kvalitātes sēklu vēl jo prožām ir pietiekami liela. Sertificētai sēklai kvalitātes standarti visā ES ir līdzīgi. Tomēr dažkārt no sēklu pircējiem tiek saņemtas sūdzības, par sertificētās sēklas kvalitāti – citu sugu piejaukumiem, bumbuļu kvalitāti vai citiem parametriem, kas iegādāti par pircēju vērtējumā augstu cenu, bet faktiski atbilst likumdošanā noteiktajiem kvalitātes standartiem. Tas liecina, ka pircēju prasības, iegādājoties sertificētu sēklu, ir ļoti augstas.</p>	<p>Sēklu pircēji respektē, ka pieprasītāku šķirņu, augstas kvalitātes sēklas materiāls maksā dārgi un pieprasa arī augstus kvalitātes rādītājus iegādātajam sēklas materiālam. Latvijā ir iespējams saglabāt zemākas sēklu cenas vietējo ražotāju sēklai, jo pastāv valsts atbalsts sēklu sertifikācijā un arī īpašs atbalsts lopbarības augu audzētājiem, kā arī darba spēku izmaksas nav ļoti augstas.</p>	<p>Sēklu pašizmaksa augstāka ir saimniecībās, kur veiktas investīcijas nozares modernizācijā. Sēklu cena vairāk ir saistīta preču produkcijas un sēklu tirgus vidējo cenu, sēklu pieprasījumu un pircēju pirktspēju, kas ne vienmēr ir adekvāta sēklkopības saimniecības faktiskajām izmaksām.</p>	<p>Konkurētspējas stiprināšanai ieteicams attīstīt sēklaudzētāju sadarbību. Sēklu tirdzniecība ārpus Latvijas.</p>
<p>Sertifikācija, pārbaudes, licences . Pārbaudes un uzraudzība.</p>	<p>Sēklkopības nozarē ir ieviesta vienota sertifikācijas un kontroles sistēma atbilstoši ES likumdošanai, kopīgs juridiskais</p>	<p>Sēklu sertifikācijas un šķirņu reģistrēšanas sistēma ir visiem tās dalībniekiem ir skaidra. ES līmenī notiek pārmaiņas sēklu</p>	<p>Sistēma ir diezgan bezspēcīga pret nesertificētas sēklas tirdzniecību. Rezultātā sēklu sertifikācijas apjomi katastrofāli ir</p>	<p>Daži eksperti iesaka likumdošanas normas paplašināt, ieviešot, piemēram, komercsēklas statusu, ļaujot sēklaudzētāju pašiem</p>

	regulējums sēklu kvalitātes kontrolē, šķirņu reģistrēšanā un izplatīšanā, ko Latvijā īsteno Valsts Augus aizsardzības dienests.	apriti regulējošajā likumdošanā, lai to vienkāršotu un mazinātu tās birokrātiskumu.	samazinājušies. Ņemot vērā Latvijas praksi un tradīcijas, atsevišķas likumdošanas normas mudina sēklaudzētājus izvairīties no to ievērošanas un līdz to arī no sēklu sertifikācijas.	uzņemties atbildību par sēklas kvalitāti, šķirnes īpašību saglabāšanu un legālu izplatīšanu.
IT, komunikācija	Informācija par sēklu sertifikāciju, pieejamo šķirņu klāstu un sēklaudzētāju reģistra dati, kā arī jaunākais likumdošanā ir jebkuram interesentam pieejams VAAD mājas lapā. LSA mājas lapā ir pieejama informācija par sēklu un šķirņu piedāvājumu, kā arī konkrēto sēklaudzētāju piedāvājumu, LSA birojs sniedz informāciju sēklaudzētājiem un arī jebkuram citam interesentam pa telefonu vai atbildot e-pastā. Atsevišķi sēklu ražotāji un tirgotāji ir izveidojuši savas mājas lapas, kurās informē par sēklas piedāvājumu. Lauksaimniecības periodikā regulāri ir lasāmi ekspertu viedokļi par situāciju un problēmām sēklkopībā.	VAAD mājas lapa ir uzskatāma par vispilnīgāko informāciju avotu sēklkopības nozarē strādājošajiem. Nozarē ir daudz profesionālu speciālistu, kuri var sniegt padomus un citu informāciju interesentiem.	Sēklaudzētāji norāda, ka sēklas ražotāju, kā arī ražotāju un potenciālo pircēju savstarpējā komunikācija nav pietiekoša un informācijas aprīte nav pietiekami neorganizēta. Ne visiem lauksaimniekiem ir pieejams IT tehnoloģijas un ne visi tās regulāri izmanto.	Lauksaimniekiem/sēklu ražotājiem ir jāvienojas par to, kādi uzlabojumi komunikācijā ir nepieciešami, kādu komunikāciju sistēmu veidot un kāda loma tajā ir LSA vai citai struktūrai.
Sadarbība LV/ES Eksports, imports	ES pastāv vienots sēklu tirgus un katram ir tiesības ievest vai izvest sevi interesējošo šķirņu sēklas ES robežās. Sadarbība sēklkopībā	Lielie sēklaudzētāji meklē iespējas atrast sēklas realizēšanas iespējas ārpus Latvijas. Piemēram, zālaugiem tiek veidoti	Atsevišķu sēklražotāju piedāvātie apjomi pagaidām nav lieli un vēl jāprojām ir uzskatāmi par sadrumstalotiem, lai ieinteresētu	Sēklaudzētāju kooperācija, mārketinga stiprināšana

Politiskie faktori	<p>ārpus ES ir sarežģītāka, ja šķirnes nav reģistrētas atbilstoši ES likumdošanai. Eurostat dati rāda, ka sēklu eksporta/izvešanas un importa/ievešanas apjomi nav lieli – 2011. gadā ievests ap 3.3 tūkst. t graudaugu sēklas, izvests – 1.7 tūkst. t; zālaugiem - ievests 463t, izvests – 123 t. Diemžēl šie dati uzrāda tikai legālo sēklu kustību, ekspertu skatījumā, pastāv arī neregistrēta sēklu kustība pāri robežām – aptuveni 10% robežās.</p>	<p>īpaši sēklu tirdzniecības uzņēmumi, kas šis iespējas apzina Ir pozitīvi piemēri, kas apliecina, ka Latvijas sēklaudzētāji var sagatavot un piedāvāt labas kvalitātes sēklas, kas ieinteresē pircējus ārpus Latvijas robežām.</p>	<p>potenciālos sēklas pircējus ārpus Latvijas. Nav pietiekama komunikācija starp sēklaudzētājiem, lai sekmīgi organizētu sēklu mārketingu.</p>	
	<p>Sertificētas sēklas ražošanas apjomi ir samazinājušies ne tikai ekonomiskās situācijas dēļ, bet arī politiskās nostājas dēļ. Atbalstīt lopbarības sēklu ražošanu bija politisks lēmums, kas it šajā sēklkopības virzienā ir radījis zināmu stabilitāti. Arī lēmums atbalstīt kartupeļu sēklas ražošanu ir uzskatāms, pirmkārt, par politisku lēmumu nevis ekonomisku. Tā ir pozitīva ziņa sēklu ražotājiem un lietotājiem, ka nozarē pastāvošās problēmas ir izprastas arī valdības līmenī un tiek meklēti risinājumi. Ir pozitīva sadarbība starp ZM, VAAD un LSA normatīvo aktu sagatavošanā, bet tajā pat laikā sēklkopības kā nozares attīstība maz atspoguļota</p>	<p>Ir vairāki piemēri, kas parāda, ka ar politisku gribu iespējams rast nozarei pozitīvus risinājumus: piemēram, lēmumi par atbalstu lopbarības augu sēklu un kartupeļu sēklas materiāla ražošanai.</p>	<p>Līdz šim valsts mērogā nav izstrādāta nozares attīstības stratēģija, kas ļautu apzināt nozares potenciālu, devumu un sasniedzamos mērķus nākotnē.</p>	<p>Sēklkopības nozares stratēģijas izveide, lai skaidri definētu valsts nostāju sēklkopības nozares attīstībai nākotnei, stiprinātu sabiedrības izpratni par sēklkopības nozares lomu un vietu kopējā lauksaimniecības politikā un nepieļautu lauksaimnieciskās ražošanas līmeņa pasliktināšanos neapdomīgas sēklkopības politikas dēļ</p>

<p>Sociālie faktori</p>	<p>citos lauksaimniecības politikas dokumentos. Arī risinājumi selekcionāru tiesību ievērošanas kontrolei, kas ir diskusiju objekts jau vairāku gadu garumā, ir cieši saistīts ar politisko nostāju un gribu.</p>			
	<p>Nozarē pamatā strādā agronomi, kuri agronoma vai cita l/s speciālista izglītību ieguvuši padomju laika, ar lielu dzīves pieredzi. Bet tāpat kā citās lauksaimniecības jomās, ir jūtams kvalificētu jaunu darbinieku trūkums, lai uzticētu modernās iekārtas un garantētu atbildīgu attieksmi pret veicamajiem darbiem.</p>	<p>Pagaidām vēl aktīvi strādā daudzi zinoši speciālisti, kas varētu nodot savas zināšanas jaunajai paaudzei. Pieaugot sēklu pieprasījumam, ļoti svarīgi ir rasts risinājumus jaunu zinošu speciālistu ienākšanai nozarē.</p>	<p>Speciālistu novecošana un jaunu nozares speciālistu trūkums – šobrīd netiek gatavoti speciālisti ar spēcīgām zināšanām sēklkopībā. Nozare ir specifiska un bez labām priekšzināšanām strādāt rentabli un efektīvi nav iespējams, bet savukārt pārāk pieredzējuši kadri nav pietiekami atvērti inovācijām un modernizācijai.</p>	<p>Visi pasākumi, kas motivē lauksaimnieku darbošanos savā saimniecībā, vidējā posma speciālistu sagatavošana ar specializāciju sēklu zinībās; Apmācības LLKC vai kādā citā mūžizglītības sistēmā</p>
<p>Ekonomiskie faktori</p>	<p>Sertificētas sēklas ražošanas apjomi strauji samazinājušies pēdējo astoņu gadu laikā (labībām 3x mazāk, lopbarības augu un kartupeļu sēklai). Samazinājies sertificētas sēklas pieprasījums, jo sertifikācija tiek pietiekami stingri reglamentēta likumdošanā un lauksaimnieku pirkspēja / pieprasījums pēc sertificētas sēklas ir salīdzinoši zems un pa gadiem svārstīgs (lauksaimnieki vairāk uzticas sēklas piegādātāja vārdam un retāk izvirza prasību, saņemt</p>	<p>Sēklu tirdzniecības apjomi lielā mērā ir saistīti ar situāciju valsts ekonomikā un preču produkcijas tirgū. Pieaugot preču produkcijas cenām (piem., pārtikas graudu cenai), pieaug sēklas pieprasījums un sēklu cena.</p>	<p>Lauksaimniecības produkcijas tirgus cenas ir svārstīgas un tām ir liela ietekme uz sēklu tirgu un sēklas cenu. „Pelēkais” sēklu tirgus apdraud ekonomiski pamatotu nozares attīstību.</p>	<p>Jāatrod risinājumi nesertificētas sēklas īpatsvara samazināšanai sēklu tirgū.</p> <p>Lai stabilizētu sēklu pieprasījumu, sēklaudzētājiem būtu nepieciešams apvienot spēkus un jāmeklē pasūtītāji arī ārpus Latvijas.</p>

	oficiālu sēklu sertifikātu, kas vienlaicīgi nozīmē arī augstāku sēklas cenu). Sēklaudzētāji ir neapmierināti ar autoratlīdzības izmaksu daļu, kas būtiski sadārdzina sēklas pašizmaksu un apgrūtina konkurētspēju sēklu tirgū. Salīdzinoši plaši izplatījies nesertificētās sēklas apjoms sēklu tirgū.			
Tehnoloģiskie faktori	Lai nodrošinātu likumdošanas prasībām atbilstošas kvalitātes sēklas iegūšanu, nozarei ir nepieciešama specifiskas iekārtas un tehnika kvalitatīvai lauku darbu veikšanai, kā arī atbilstoša kalšu un sēklas tīrīšanas/fasēšanas/kodināšanas sistēma. Pēdējos gados lauksaimnieki ir ieguldījuši lauku tehnikas un kalšu modernizācija, bet ļoti maz ieguldīts sēklu tīrīšanas/ šķirošanas iekārtu atjaunošanā. Lielākā daļa saimniecību sēklu sagatavošanā tiek izmantota 20 un vairāk gadus senas iekārtas, kas nesēj nodrošināt kvalitatīvu un efektīvu sēklu sagatavošanas gaitu.	Pozitīvie piemēri investēti ar ES fondu palīdzību, z/s „Kotiņi” (kalte, noliktavas, iekārtas - 1.7 milj), z/s Krastmaļi (noliktavas) SIA Uzvara Lauks (kalte, torņi). Tehnoloģiju modernizācija uzlabo darbu izpildes kvalitāti, mazina cilvēkstundu ieguldījumu. ES fondu finansējums ļauj īstenot projektus arī sēklkopības vajadzībām.	Materiāli tehniskās bāzes morāli un fiziski novecojusi ap 80% nozarē strādājošo uzņēmumu. Valstī izveidojušies tikai divi moderni/ modernizēti sēklu sagatavošanas centri (z/s Kotiņi un SIA Druvas Unguri) sēklas ražošanai galējam patērētājam (C kategorijas). Daudzi uzņēmumi izmanto kolhozu periodā izveidotās bāzes, kas šobrīd ir fiziski un morāli novecojušas. Daudz roku darba un neprognozējama darbu izpildes kvalitāte. Nozares perspektīva nav skaidra – zemnieki baidās ieguldīt un bankas apšaubā nozares rentabilitāti, lai atbalstītu ieguldījumus.	Nozares stiprināšana - kooperācija, mārketingas
ES pienesums nozares attīstībai (Nozare kopš iestāšanās Eiropas Savienībā)	Sertificētās sēklas izmantošanas apjomi ievērojami samazinājušies, piemēram , labību sēklas 2002.	Vienota likumdošana – līdzīgi nosacījumi ar citām ES dalībvalstīm.	Brīvais sēklu tirgus – skarba konkurētspēja ar citu valstu sēklu ražotājiem;	Motivējoši pasākumi - 1) finansiāls atbalsts sertificētās sēklu ražotājiem un/vai lietotājiem –

<p>Nozare pirms iestāšanās, nozare pēc iestāšanās.</p>	<p>sertificēti 62 tūkst t, 2004. – 26 tūkst t , bet 2011.– 6.8 tūkst.t. Samazinājies arī publiskais atbalsts sēklkopības nozarei (tiešā vai netiešā veidā – subsīdijas par saražoto tonnu vai ar sertificētu sēklu apsēto ha) 2003. – 6.7 milj Euro, 2011. – 0.2 milj. Euro. Izveidota vienota likumdošanas un seklu kontroles bāze. Bet zudusi motivācija izmantot sertificētas sēklas, novecojusi nozares materiāli tehniskā bāze</p>	<p>Latvijas sēklražotājiem ir iespējams ievest kvalitatīvu sēklu no citām ES dalībvalstīm, realizēt Latvijā sagatavoto sēklu ES, piesaistīt ES struktūrfondus materiāli tehniskās bāzes uzlabošanai, saņemt īpašo atbalsts lopbarības augu sēklu ražotājiem, tādējādi noturot zālāju sēklu ražošanas apjomus pirmsiestāšanās perioda līmenī, no 2013 gada - īpašais atbalsts lopbarības augu un kartupeļu sēklu ražotājiem.</p>	<p>Strauji samazinājies sertificētās sēklas ražošanas un izmantošanas apjomi, nesertificētu sēklu tirdzniecība strauji pieaug – zināšanu un motivācijas trūkums, drauds lauksaimnieciskās ražošanas kvalitātei un efektivitātei ; Astoņu gadu laikā tikai daži investīciju projekti, kas paredzēti tieši sēklkopības materiāli tehniskās bāzes uzlabošanai – drauds nozares konkurētspējai Latvijā un ārpus tās robežām; Palielinās konflikts starp šķirņu īpašniekiem un šķirņu lietotājiem par autoratlīdzības maksājumiem un to apjomiem – apdraudēta jauno šķirņu legālas izplatīšanas iespējas Latvijā.</p>	<p>valsts vai ES fondu atbalsts; 2) likumdošanas optimizēšana – orientēti uz ieinteresētību izmantot kvalitatīvu un pēc šķirības identificējamu sēklas materiālu - ES/valsts 3) zināšanas sabiedrībā par sēklas kvalitāti – sab.organizācijas, zinātne/izglītība</p>
<p>Spēkā esošās likumdošanas (nozari regulējoša, nodokļus, grāmatvedību) nepilnības un traucējošie faktori. Nozares pārstāvju priekšlikumi!</p>	<p>Sakarā ar sēklkopības likumdošanas bāzes plānotajām pārmaiņām ES līmenī, uzsākt/turpināt diskusijas ar nozares pārstāvjiem par likumdošanas optimizāciju - likumdošanai un tās īstenošanai sabiedrība jābūt sabiedrību motivējošai (šķirņu izmantošanas iespējas, nesertificētu sēklu vieta sēklu kontroles sistēmā u.c.)</p>			

CITA INFORMĀCIJA	
<p>Informācija par organizāciju, tās mērķiem, uzdevumiem un galvenajām aktivitātēm, kas tiks publicēta Valsts Lauku tīkla mājas lapā www.laukutikls.lv.</p>	<p>Biedrība „Latvijas Sēklaudzētāju asociācija” (LSA) dibināta 1998 gadā un apvieno ap 50 sēklkopības nozarē darbojošos uzņēmumus. LSA kopīgai darbībai brīvprātīgi apvienojušies sēklas audzētāji - ražotāji, sēklas sagatavotāji un tirgotāji, šķirņu pārstāvji, selekcionāri un citas juridiskas un fiziskas personas ar mērķi attīstīt un veicināt kvalitatīvas sēklas ražošanu un tirdzniecību, veikt sēklu tirgus izpēti un prognozēšanu, veicināt informācijas apmaiņu, sekmēt nozares speciālistu profesionālo izaugsmi.</p> <p>Asociācija aizstāv un pārstāv sēklaudzētāju intereses. LSA sadarbojas ar valsts institūcijām, sniedzot konsultācijas un paužot savu viedokli par likumprojektiem un citiem normatīvajiem aktiem, kas skar Asociācijas darbības jomu; organizē nozarei svarīgas informācijas un zināšanu apmaiņu semināru un citu aktivitāšu veidā.</p> <p>Informāciju par LSA darbību skatāma biedrības mājas lapā http://www.seklaudzetaji.lv</p>

